

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Iustitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

IV. Vtrum liceat quandoque interficere innocentem, procurare abortum;
occidere inuasorem corporis, honoris, bonorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

50 Ego neutram sententiam damnarim; cum ipse etiam Lessius n. 3. 2. ex quotidiano usu militum, & communi Recentiorum sententia, tanquam indubitatum tradat, posse aliquem injicere ignem in puluerem tormentarii ad euertendam turrim hostilem, etsi certum sit, se momento dissipandum. Et rationem addit, quod quis ita se proprie non interimat, sed ignis iniectus, vel turris ruina; quibus se ob iustam causam exponat, non secus ac is, qui se obicit telo, ut corpus principis saluet. Additq; ad eundem modum excusari non solum Eleazarum lib. 2. Machab. 6. sed etiam Sampsonem Iudic. 6. iuxta Ambrosium lib. 1. Officior. cap. 40. Caietanum in eundem locum. Lopez 1. part. cap. 65. licet Augustinus lib. 1. ciuit. cap. 21. quoad Sampsonem, solum ad peculiarem Dei inspirationem confugiat.

51 Eadem ratione dicit, excusari posse, qui ad euadendum certissimum ab hoste interitum, in nauali pugna, nauibus crematis, se mari committunt, quique ad incendium euadendum, e sublimi se per fenestras demittunt. Quæ cum ita sint, non video, cur ita intrinsecè malum sit, venenum Iudicis sententiæ præscriptum haurire.

Hoc tamen interim certum, reum sententiæ mortis in seipso exequi non teneri; quicquid de haustu veneni dixerit Victoria citatus. Idem docui supra q. 4. dub. 5. Raziam excusare nititur quidem Tyrannus: sed rectius culpatur S. Thomas a. 5. ad 5.

52 An autem, & quo modo sui occisio aduerferet iustitiæ, supra dub. 1. ex parte dictum. Particulari iustitiæ, tum erga Deum, tum erga Rempublicam aduersari, docent Salon, Aragonius, Bannes, & videtur significare S. Thomas hic a. 5. Sed quod ad Rempublicam attinet, probabilius videtur, aduersari iustitiæ solum legali, ut docent Petrus Nauarrus n. 24. Suarez opusc. 6. sect. 2. n. 11. & significat Lessius cap. 9. dub. 6. quia vita non est res communitatis; nec eius curæ proprie commissa, velut depositum; & si esset, tamen ex voluntate deponentis auferri posset, abique violatione iustitiæ commutaturæ.

DVBIVM IV.

Vtrum liceat quandoq; interficere innocentem; procurare abortum; occidere inuasorem, corporis, honoris, bonorum.

S. Thom. 2. 2. q. 64. a. 6. & 7.

53 **Q**uæritur I. Vtrum liceat in aliquo casu interficere innocentem.

Responsio S. Thomæ q. 64. a. 6. & communis, est negatiua; loquendo nimirum per se, & de occisione directâ: nisi vel Deus speciali id reuelatione iubeat; aut legitime probatus sit quispiam nocens: de quo quæst. 3. dub. 5. Quia siue talis spectetur ut homo, siue ut innocens, vtraque ratione vita eius amanda est, non tollenda. Per accidens tamen & indirectè licitè nonnunquam occidi innocentes, dictum est de bello, disp. 2. q. 6. dub. 5.

Sed speciatim dubitatur primò; An saltem liceat occidere innocentem, ad postulationem tyranni, qui totam alioquin Rempublicam vastaturus est?

54 **ASSERTIO I.** Potest eiusmodi innocens, imo etiam debet semetipsum, tyranno id postulante, pro salute patriæ, quæ alia ratione salua esse non possit, tradere. Ita communis. Et constat ex dictis disp. 2. quæst. 3. dub. 4. de ordine charitatis; non solum quia tenetur quisque pro bono communi Reipub. etiam temporali morrem oppetere: sed etiam, quia alias hoc ipso talis incipit esse perniciosus ciuis, & causa moralis interitus ipsius Reipub.

ASSERTIO II. Hoc ipsum etiam ei à Republica præcipi, imò ad hoc cogi potest; adeoque si obtemperare nolit, vel inuitus tyranno tradi. Ita Salon & Bannes q. 64. art. 6. Valentia q. 8. punct. 2. quæstione, 3. etsi contrarium sentiant Sotus lib. 5. de Iust. q. 6. a. 7. & Aragonius hic a. 6. quorum sententiam probabilem censet Valentia. Sed reuera non apparet ratio: quia Respublica ad quoduis debitum, & sibi necessarium virtutis officium cogere potest subditum ciuem.

55 **ASSERTIO III.** Potest talis, si contumaciter repugnet, etiam ab ipsa Republica occidi. Ita Bannes loc. cit. & fauet Petrus Nauarrus cap. 3. à num. 119. Probat. Quia talis reuera non est amplius innocens, sed maximè nocens: etsi contrarium sentiant cæteri citati omnes; idque Aragonius tanquam certum supponat: sed sine firmo fundamento; nisi fortè loquantur in casu, quo Respublica nondum innotuit illa ciuis contumacia.

56 Dubitatur secundò; An liceat occidere innocentem ei, qui cum iniusto aggressore pugnans, mortem aliter euadere non potest.

ASSERTIO I. Non licet per se & directè occidere innocentem; ita ut actio talis nullum alium per se terminum habeat, quam læsionem seu occisionem innocentis: qualis esset, si petente aggressore, ense, vel sclopo traiciatur innocens. Supponunt hoc omnes; & patet Exod. 23. v. 7. *Infontem iustum non occides: quia auersor impij.* Ratio est; quia nullus titulus suppetit ad eum occidendum, ex dictis n. 53.

ASSERTIO II. Licet per accidens tamen, eo casu innocentem occidere, ita ut separatim non occidatur innocens; nec circa ipsum per se directè & immediatè exerceatur actio occisiva, sed circa inuasorem. Ut v. g. si ictum ad defensionem necessarium aggressori impingere non possis, nisi per accidens simul lædas innocentem. Ita Caietanus q. 67. art. 2. Petrus Nauarrus n. 149. cum Corduba, Bannes hic art. 6. Lessius cap. 9. dub. 9. Et videtur communis. Ratio est. Quia iure suo vtens, nulli facit iniuriam.

An verò liceat quandoque innocentem etiam separatim occidere, tali nimirum actione, quæ per se solum innocentem lædat, mihi dubium est, ut v. g. si quis alioquin certissimè ab insequente hoste perimendus sit, nisi mox, concitato equo, iacentem in via infantem, aut debilem, quem saltu transilire vel declinare non possit, conculcet. Affirmant Corduba lib. 1. q. 38. dub. 2. Lessius cap. 9. dub. 9. Et generatim docere videtur Caietanus citatus. Negant Aragonius hic a. 6. & Petrus Nauarrus num. 135. Vasquez 1. 2. disp. 174. cap. 2. Satis probabiliter vtrique: & pro sententia negatiua faciunt dicta n. 56.

Pro sententia affirmatiua facit; quod simili ratione sumere licet potionem ad calefaciendum necessariam; etiam si inde per accidens sequatur ebrietas, vel pollutio: vt rectè, & ex comuni docet Bañes a 7. Vázquez loc. cit. Certè si vel minima spes sit, infantem saluum equo traiciendi, id illicitum non erit.

Hoc tamen etiam in simili casu videndum, cuius ius sit potius; nam ceteris paribus, in naufragio non licet tabulam eripere ei, qui prior occupauit; quia tunc melior est conditio possidentis. Obseruandus etiam in his ordo charitatis; nam si infans v. g. in via iacens, baptizatus non sit, cum tamè alioquin noris, eum baptizandum fore, nõ potest vitæ tuendæ causa, vllatenus proculcari, vt omnes consentiunt, iuxta dicta de ordine charit. loc. cit.

58 Dubitatur tertio; An liceat prægnanti ad defensionem suæ vitæ, procurare abortum.

Suppono ad occultandum flagitium, vel ob similem causam, id esse prorsus illicitum, vt fatentur omnes; & patet ex cap. *Si aliquis*, de homicidio, vt recentiores Extravagantes Pontificum taceam. Quod ergo ad præsentem questionem spectat, distinguendum est. Dupliciter enim causari potest abortus: primò directè & per se; eū videlicet actio eo per se & directè tendit, vt perimatur, vel eiiciatur in tēpestiue fetus. Secundò indirectè; cum v. g. venæ sectio, vel alia medicamenta sanitati procurandæ necessaria adhibentur, vnde per accidens sequatur abortus.

59 ASSERTIO I. Directè procurare abortum si foetus sit animatus, aut hoc ipsum dubium sit, nullo casu licitum est. Ita ex comuni Syluester V. *Medicus* q. 4. Nauarrus man. c. 25. n. 62. Pet. Nauarr⁹ n. 135. Sa V. *Homicidium*, Aragonius hic q. 64. a. 6. Ratio est. Quia sic directè occiditur innocens; tali videlicet actione, quæ nullum alium immediatè scopum, vel vsum habet.

Animatur autem (anima rationali) foetus communiter, si mas sit, circa diem 40. femina circa 80. vt ex recepta glossa in summano quintæ distinctionis docet Couarruias relect. de homicidio 2. part. §. 3. n. 1. Sa, & alij communiter, consentiente etiam Aristotele lib. 7. de animalibus cap. 3. nisi quod fecundam circa 90. diem primum moueri, seu animari tradit: in dubio verò præsumendum est, esse marrem.

Lessius tamen dub. 10. recedens à communi sententia, cum medicis docet, tam masculum, quam feminam animari simul atq; foetus formatus est; & illum quidem intra dies 30. hanc verò intra 42. Mihi placet Aristotelis dictum cit. loco; nihil in hac re certum affirmari posse: ac proinde in praxi cum dubitatur, eligendum quod tutius est.

60 ASSERTIO II. Spectatis principijs hactenus cognitis, non videtur illicitum, ob salutem matris certò alioquin morituræ, directè abortum procurare, si foetus nondum sit animatus. Ita Syluester V. *Medicus* 3. Fumus V. *Abortus* num. 2. Nauarrus Manual. cap. 25. num. 62. Couarruias, male à quibusdam in contrarium citatus, relect. de homicidio 2. part. §. 3. num. 1. sub finem; post Antoninum 3. part. tit. 7. cap. 2. §. 2. & alios, idem indicat Sa citatus; & apertè etiam docent Henriquez lib. 11. cap. 16. num. 8. Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 20. num. 9. & 10. etsi contrarium asserant Azor

tom. 2. lib. 2. cap. 27. quest. 5. Lessius lib. 2. cap. 9. num. 61. & Petrus Nauarrus num. 140. qui non rectè dicit, eam esse omnium confessionem.

Ratio assertionis est. Quia tunc ex vna parte nemo occiditur; ex altera verò mater innocens, ex foetu ægra decumbens, à morte liberatur: nec videtur intrinsecè malum, nociuam materiam nulli vsui futuram, nec iuxta naturæ institutionem, aliter, quam solitario modo expellendam, medicamento expellere. Alia ratio est pollutionis, vt dictum disp. 3. q. 3. dnb. 6. Contraria verò decretata, vt cap. *Si aliquis*; item lex, *Si aliquis* 3. ff. de pœnis, intelligi debent, extra causam eiusmodi iustam.

62 ASSERTIO III. Si tam infans ob procuratorem abortus, quam mater ob eius omissionem, solum de corporali vita periclitentur; ita vt satis constet, infantem nihiloominus aut viuum peruenturum ad baptismi susceptionem, priusquam moriatur; aut alias etiam non peruenturum, quamuis medicina non adhibeatur; poterit etiam dari medicina salutis matris necessaria, ex qua per accidens sequatur ipsius foetus interitus. Ita cum Antonino, Syluester, Nauarrus, Couarruias, Sa, Petrus Nauarrus, Lessius, Aragonius citati. Ratio est. Tum quia vitam cum vita præcisè comparando, antiquius ac proinde potius est ius matris; quæ dum iure suo vitur, nullam infanti facit iniuriam. Tum quia alioquin hoc casu communiter tam infans, quam mater periret.

63 ASSERTIO IV. Quod si verò infans ob eam causam simul etiam iacturam salutis animæ faciurus videatur, non potest ob matris corporalem salutem; ne per accidens quidem interimi; cum mater hoc casu teneatur pro salute spirituali infantis, in extrema necessitate constituti, ponere vitam; vt docent citati omnes. Etsi Lessius in contrarium citet Cordubam & Lopez. Ratio sumitur ex ordine charitatis, de quo disp. 2. q. 3. dub. 4.

64 Queritur II. Vtrum liceat alicui occidere aliquem, se defendendo. Tria asserit S. Thomas q. 64. a. 7. I. Nunquam licere occidere corporis inuasorem; si absque eius nece propria vita conseruari possit: quod certum est, & apud omnes receptum: quia tunc locum non habet iustæ ac necessariæ defensionis titulus.

II. Necessitate exigente, licere, cum moderamine inculpatae tutelæ, vim vi repellere; etiam si inde per accidens, & præter intentionem sequatur mors inuasoris. De quo etiam nulla est controuersia; cum euident sit, posse aliquem magis amare suam innocentem, quam alterius inique inuadentis vitam, & traditur etiam I. *Vt vim*, ff. de Iust. & iure, & l. 1. ff. de vi & vi armata, & l. *Etsi* ff. leg. Aquil. & cap. *Significasti*, & cap. *Si verò* 1. de sent. Excom. & Clem. 1. de homicid.

Idque adeo verum est, vt procedat etiam, quamuis inuasor ratione somni, aut amentia, seu ob ignorantiam quandam, quamuis inuincibilem (vt in bello accidit, quod vtrinque iustum existimatur) excusetur à peccato iniuste inuasoris, vt ex communibus post S. Thomam, Antoninū, Maiorem, Gabrielem, tradunt Salon, Aragonius, Bannes hic cit. a. 7. Sotus lib. 5. de Iustitia q. 1. a. 8. Victoria relect. de

homici-

homicidio à n. 17. Syluester V. *Bellum* 2. q. 3. V. *Homicidium* 1. q. 2. & 4. Nauarrus Manual. c. 15. à n. 3. quicquid Gerfon tract. de Eucharistia & quidam alij apud Salonem in contrarium dixerint.

Addit Abulensis q. 11. in c. 11. Iosue, ad hoc etiã teneri inuasum. Sed hoc refutat i supra de charitate q. 3. dub. 4.

Dicitur autem *moderamen inculpata tutela*, quando in defensione maior vis non adhibetur quã opus sit ad iniuriam arcendam; alioquin ex ea parte non est defensio, sed ultio, iuxta cap. cit. *Si vero, &c.*

Tertio docet S. Thomas, nemini licere priuatã authoritate ex intentione occidere hominẽ ppria vitẽ tuendẽ causa. quia *per se*, inquit, *ex intentione nemo potest occidere, nisi sit publica potestas*, vt in 3. articulo probatum supponit. Idem docet Aragonius, Bannes eod. a. 7. item Victoria, Abulensis, & Thomista communiter.

Contrarium docent Sotus citatus, Nauarrus n. 3. Valentia q. 8. pun. 4. Petrus Nauarrus à n. 33 & 8. & tandẽ Salon hic a. 7. post Antoninum, Syluestrum, Cordubensem Quã sententia videtur verior: quã licet directã actione occidere talẽ aggressorẽ, seruata debita moderatione; Ergo licet etiam velle ita occidere; cum præsertim vix possit aliter occidere, si se ipsum velit tueri. Non enim tantũ licet quasi in incertũ gladium vibrare, sed si aliter tueri se non possit etiam ex intentione capiti, aut pectori inuasoris infigere: quod quid aliud est, quam velle exercere actionem occisiam, adeoq; velle occidere?

Et confirmatur. Quia si Iudex nocentis mortem, medicus infirmi incisiones potest intendere, non in his sistendo, sed ea vterius velut necessaria media ad publicam quietem, aut infirmi salutem ordinando; cur non etiam hic, cum in rei veritate sit in inuasore sufficiens ratio, cur tali casu perimatur? Secus est de innocente, qui per accidens solum licite occiditur, vt dictum.

Accedit, quod S. Thomam, Sotus, & vterq; Nauarrus ita explicant, vt solum docere voluerit, nefas esse priuato, per se, & seclusã vi iniusti inuasoris, hacque etiam supposita, sine intentione incolumitatis propriã tuendã, hominẽ occidere; sed per accidens fas esse, &c. cum tamen Iudex, & publicus minister, omni vi cessante, authoritate etiam vindicatiua, adeoq; ob hoc ipsum quoque, vt male sit occiso, pro meritis possit occidere. Quã ratione S. Thomas verbis solum à nobis dissentit. Verum dubitatur vterius, & Quãritur II. vtrum liceat, seruato debito moderamine, non solum ob vitam propriam defendendam, sed etiam ob aliarum rerum inuasionem, occidere inuasorem.

ASSERTIO I. Licetum etiam est ita occidere inuasorem, pro defensione Castitatis, & pudicitia, & membrorũ. Ita ex comuni Caietanus hic q. 64. a. 7. Couarruias 3. p. relect. de de homicidio §. vnico, n. 2. Petrus Nauarrus à n. 345. Lessius c. 9. dub. 12. Ratio est. Tum quia virtus, & honestas in bonis hominibus præcipuum locum habet. Tam quia ex membrorum & partium incolumitate consistit totius incolumitas. Idem de pudicitia senserunt Ethniei, vt videre est apud Ciceronem orat. pro Milone, et si dubitare videatur Augustinus lib. 1. de libero arbitrio cap. 5.

ASSERTIO II. Licet etiam pro defensione bonorum externorũ fortunã occidere inuasorẽ, quamdiu vis iniuriõsa durat; modo res illã quã defenditur, sint magni momenti, iuxta prudentis viri arbitriũ, eãdemq; ablata non possint aliter facile recuperari. Ita fere citati Antoninũ, Syluester, Caietanus, Sotus, Nauarrus, Valentia, Bañes, Aragonius, Lessius dub. 12. & innuit S. Thom. hic q. 64. a. 7. Idem tradit pleriq; Jurisperiti, teste Siluestro & Couarruias.

Probatur assertio ex Innocentio III, cap. *olim* de restitutione spoliõrũ, cap. *Interfecisti*, de homicidio & cap. *Dilecto*, de sententia excommunicationis in 6.

Faudent etiam, præter legem Mosis Exodi 22. lex *Furem* 9. ff. ad l. Corneliam, de Sicarijs, & lex 4. ff. ad l. Iuliam, cum docent, nocturnum furem occidi posse, etsi non diurnum: præcipue nimirũ, quia si diurnus sit, præsumuntur ablata posse facile recuperari. fure cognito; secus si nocturnus sit, vt cum Ioanne Medina C. de restit. q. 4. notat Lessius.

Ratio est. Quia vt prudenter notat Caietanus, honor & res familiaris, vitã, virtutis, felicitatis tuendã & obtinendã adminicula sunt, ac præterea etiam speciatim possidentis curã commissa, pro quibus etiam non immerito vir constans subinde vitã periculo se ipsum exponat: Ergo recte etiam præferri possunt vitã iniusti inuasoris, in nulla præsertim necessitate constituti.

Contrarium tamen asserunt, Gerfon, & Abulensis apud Salonem a. 7. controuersia 2. Panormitanus & Innocentius apud Syluestrum V. *homicidium* 1. & V. *Excommunicatio* 6. casu 9. Item Couarruias in Clementinã *si furiosus* de homicidio 3. part. §. 1. n. 6. qui negant, licere, ob solius temporalis rei defensionem, interficere inuasorem. Quod etiam, indicat Scotus 4. dist. 15. q. 3. negans, fas esse occidere furem, nisi sit inuasor; quia tuac, inquit, præsumitur velle occidere. Et citantur in eam sententiam quãdam iura superius relata, atque etiam Augustinus lib. 1. de libero arbitrio, cap. 5. item cap. *Si perfodiens*, de homicidio.

Sed hæc intelligi possunt ex dictis, in casu non necessariã violentã defensionis; aut nõ seruati moderaminis, seu verẽ, seu ex præsumptione, iuxta Syluestrum, maxime cum alioquin in foro externo, operantis intentio, ac interna mentis dispositio, nec probari fere possit. nec diudicari, vt recte Caietanus. Quod si res amissa recuperari facile possit, occidi inuasor propterea non debet vt dictum, secus si spes sit dubia, iuxta Sotum artic. 8. & Petrum Nauarrum n. 408.

ASSERTIO III. Licetum est etiam, pro honoris defensione, aggressorẽ iniustum occidere; saltem si nec aliter defendi, nec facile recuperari læsus honor possit. Ita Sotus, Nauarrus, Salon, Valentia, Bannes, Aragonius citati, Petrus Nauarrus n. 369. Syluester V. *Excommunicatio* 6. n. 6. quicquid idem V. *Homicid.* 1. quãst. 2. sibi contradicat, & subdubitet non nihil Couarruias citatus. Ratio colligitur ex dictis.

Nec tamen ideo licetum esse putandum est, contumelias verbales, etiam morte, aut atrocibus verberibus repellere, seu cohibere; non solum ob periculũ priuatã vindictã; sed etiã quia satis esse debet in Republica, quod iniuriẽ verbis repelli, & legitima

Magistratus vindicta comprimi possint, vt rectè dixit Lessius cap. 9. dub. 12. quicquid Nauarrus in contrarium dixerit.

74 Non etiam placet, quod absolute dicit Lessius cap. 9. dub. 12. n. 77. citans Sotum a. 8. Nauarrum cap. 15. n. 3. Syluestrum V. *Homicid.* 1. q. 5. & Lopez cap. 62. Antonium Gomez lib. 3. cap. 3. n. 23. Iulium Clarum §. *homicidium*, n. 26. fas esse viro honorato occidere inuasorem, qui fustem vel alampam nititur impingere, vt ignominiam inferat; si aliter vitari hæc iniuria nequit. Tum quia fieri potest, vt si res in occulto agatur, eà re honor parum lædatur. Tum quia etiam læsus ita honor viâ iuris, aut alijs modis recuperari potest.

Minus placet, quod dicunt Aragonius, & quidam apud Sa, licitum esse baculo percutientem, occidere, vbi id insignis iniuria est, vt in Hispania; & colapho accepto statim gladio percutere, ad vitandam ignominiam. Certè cum honor defendi alio modo possit, id quidem in Germaniâ esse licitum, non existimo: & communiter esse peccatum mortale, rectius docet Toletus lib. 5. cap. 6. & absolute etiam improbat Bannes; & meritò neq; in Hispanijs quidè approbare vult Sa V. *homicidium*.

75 Tolerabilis est illud, quod V. *iniuria*, notat idem Sa diceas, percussum colapho (virum honoratum) posse statim repercutere, ad vitandam ignominiam, non improbabiler quidam asserunt; in quibus sunt Nauarrus cap. 15. n. 4. Victoria de iure belli n. 5. Petrus Nauarrus lib. 2. cap. 3. num. 380. Henriquez de irregularitate cap. 10. & 11. & apud eundem Iafon, Corduba, Clarus, Caietanus, Antoninus: etsi nec istud concedat Bannes; nec id etiâ in praxi permittendum facile existimet Lessius. Meritò quidem: nam hæc parum consonant præcepto Christi Matth. 5. v. 39. *Ego autè dico vobis, non resistere malo: sed si quis te percusserit in dextram maxillam tuam, prebe illi et alteram.*

76 **ASSERTIO IV.** Quod hæctenus de Laicis præcipuè dictum est, etiam intelligendum videtur de Clericis & Religiosis; licet materialis in his differentia esse possit. Probatum prima pars. Quia ius moderatæ defensionis est iuris naturalis; cui per se minimè renunciarunt Religiosi. Toletus tamen, quoad defensionem honoris, & externorum bonorum, excipit personas Ecclesiasticas. Antoninus quoq; 3. part. tit. 4. cap. 3. putat saltem Religiosis non esse licitum, iure defensionis bonorū temporalium, occidere; quoniam, inquit, *non possunt habere proprium*.

77 Sed contrarium de Clericis generatim verius docent Syluester V. *Excommunicatio* 6. n. 6. casu 9. Lessius cap. 9. dub. 11. vbi in specie etiam idem de Religiosis asserit. Ad capitula, quæ possunt obijci, iam ferè ex dictis patet responsio. Ad cap. *scilicet*, de homicidio, respondetur, satis ex subiecta materia constare, moderamen inculpatæ tutelæ in casu illic expresso non fuisse seruatum. Et quamuis Religiosi, nō habeant dominium bonorū in particulari, habent tamen iustam possessionem, vel etiam dominium bonorum in communi.

Vnde declaratur altera pars assertionis dupliciter; primò quia tamen, per se loquendo, hæc facultas æquè concessa sit Ecclesiasticis, atq; secularibus;

per accidens tamè fieri potest, v.g. ratione scandali, vt illis hoc nō liceat. Deinde quia Religiosi quidam, & Clerici, aut proprium nil habent, aut parum habent, idq; ipsum quod habent, minori affectu profequi debent; qui proinde etiam hac ratione læpe non ita possunt ob defensionem bonorū inuasores occidere.

78 Tandem quod ad honoris defensionem atinet, etsi quidem Religiosi ius honoris sui nequaquam amiserunt; quin & hoc ipso magis possint, læpe etiâ debeant suam famam & honorem defendere, quam seculares; eo quod bono communi magis necessarius est: Nihilominus tamen inter hos, & seculares adhuc receptum discrimen est, quod viri nobiles, aut alioquin militares, non tenentur fugere, ob sui defensionem, ne honorem suum lædant, sed possint vi inuadentem vi repellere; cum aliter se res habeat cum Clericis & Religiosis; qui cum ex fortitudine militari laudem non querant, fugere tenentur, si possint; etsi nec ad hoc ex iustitia, sed solum ex charitate teneri censeat Lessius dub. 12. num. 86. post Iulium Clarum de homicidio num. 32.

79 Item nullus Clericus aut Religiosus potest, ob defensionem honoris, sine periculo corporis percutientem, seu verbis iniuriantem occidere; cū enim Christianæ modestiæ, mansuetudinis, & patientiæ cultores se profiteantur, & certè esse debeant; non milites; idcirco ex iniuria patienter tolerata nullam ignominiam referūt, sed honorem, etiam apud plebeios; quod etiam notat Lessius n. 65. Vnde etiam à toto genere melius istis est, mortem sustinere, quam cum alterius morte propriam vitam tueri.

ASSERTIO V. Etiam pro tuenda vita, fortuna, honore, castitate alterius innocentis, licitè interficitur iniustus inuasor. Ita citati. Probatum. Tum quia inuasus, vt se potest quolibet instrumento tueri; ita etiam aduocato alterius auxilio. Tum quia is ipse nobiscum charitatis vnione coniunctus est: Ergo non minus ab illo, quam à nobis propulsare licet illatam iniuriam.

80 Dices. Quid si ille cedat iuri suo, nolens se ita defendi? Respondes. Si vir Religiosus ex modestia latroni se occidendum permitteret, non idcirco illicitum esse, eum contra inuasorem prædicto modo tueri; quia inuasus nō potest ita cedere iuri vitæ suæ, vt ab altero sine iniuria saltem aduersus Deum, & communitatem, quicquid sit de priuata iniuria erga alterum, vt dictum supra dub. 1. n. 7. occidatur. Secus est de Castitate; nam si mulier oppressa taceat, aut non repugnet, aut non nisi languide, ad eoque non admodum serio repugnet, occidi eius defendendæ causâ inuasor non potest; quia illa videtur ita cedere iuri suo, vt inuasor hoc ipso, quantum est de humano iure, desinat esse iniustus inuasor.

81 **ASSERTIO VI.** Licitum est, iuxta dicta occidere inuasorem, res nostras auferentem, non tantum cum in loco aggressionis consistit, vel parum ab eo distat; sed etiam, si iam longius absit, cursu apprehendi; vel si opus sit, nec res aliter recuperari possit, etiam scelopo, seu bombarða interfici potest, iuxta dicta; quam diu seipsum, vel rem ablatam in pacifica possessione non constituit. Ita Syluester V. *Excommunicatio* 6. n. 6. Petrus Nauarrus n. 411. Sotus, Valentia, Aragonius, Bannes citati, Lessius c. 9. d. 11.

et si contrariū dixerint Antoninus & Couarruias. Exemplum est, si fur eum equo tuo aufugiat.

82 Ratio est. Quia semper censetur durare iniusta aggressio; idque etiam extendunt Syluester, Lessius, & alij, ad eum casum, in quo quis, nulla mora interposita, rem suam ubicunque existentem persequitur. Secus si mora interposita fuerit, & aggressor iam pacificè agere cœperit. Quamquam nihilominus, si Iudex desit, posse spoliatum locum, in quo res deposita est, ingredi, eamque sibi vindicare, & si prohibeatur, vim vi repellere, cum Panormitano & Syluestro citatis, non improbabilitè existimat Lessius ibid.

83 **ASSERTIO VII.** Licitum est etiam præuenire iniustum aggressorem, si & alia via commoda defensionis non superet; & is iam actualiter in culpa, seu proposito aggressionis iniustæ versetur: Secus si sit adhuc innocens. Ita post Antoninum, Caietanum, Sotum, Nauarrum, Couarruiam, docent Valentia q. 17. pun. 1. Bannes hic q. 64. a. 7. Sa v. *Homicidium*. Ratio. Quia primo casu est vera defensio, non item secundo.

Sotus tamen & Lessius dub. 12. excipiunt Iudicem & testes mortem alicui per iniuriam machinantes in iudicio; quod de foro conscientia loquendo, rectè improbat Sa, Petrus Nauarrus, Bannes a. 7. dub. 4.

84 **ASSERTIO VIII.** Hæc, quæ dicta sunt, procedunt etiam, licet inuasus causam occasionemque dederit ad inuadendum; modo causa talis non fuerit, vt ob eam ipsam iuste inuaderetur. Ita cum Syluestro, Petrus Nauarrus n. 362. & alij, semper enim nihilominus seruat ius se defendendi; & quoad inuasione iniustam, est innocens. Secus si talem dedisset causam, ob quam licitè inuaderetur.

85 Cæterum in his omnibus, intelligenda est moderatio superius insinuata, licitam nimirum talem defensionem. Primò, si res quæ defenditur, sit magni momenti, Secundò, si vis iniusta sit, nec alia ratione possit repelli; nec res ablata aliter recuperari. Tertio, intelligenda sunt per se; nam per accidens ferri potest, vt quis teneatur suam vitam, aut salutem bona postponere vitæ inuasoris. Quo modo autem regulariter non teneatur quis se ipsum vel proximum defendere, cum occisione alterius, licet iniusti aggressoris, dictum est disp. 2. q. 3. dub. 4. & consentit etiam Suarez tom. 4. disp. 46. sect. 3. n. 2. Lessius c. 9. dub. 13. quicquid non nulli dixerint.

DVBIVM V.

Vtrum casuale homicidium inducat reatum culpæ, vel irregularitatem: item quibus, & quosnam, mutilare, verberare, aut incarcerare liceat.

s: Thomæ 2. 2. q. 64. a. 8. & q. 65. aa. 4.

86 **Q**uæritur primò Vtrum casualiter occidens hominem, incurrat homicidij reatum.

Respondet S. Thomas q. 64. a. 8. non incurrere, si casuale homicidium sit prorsus inuoluntarium; secus si sit voluntarium in sua causa: seu quia dans operam rei etiam licitæ, debitam diligentiam ad vitandum homicidium non adhibuit; vt si in venatione bombardâ incircumspecte explosit, seu quia dedit operam rei illicitæ, vt si Clericus in bello, vel hastiludio casu hominem occidit.

87 Quæ doctrina quoad priorem partem intelligitur ex tom. 2. D. 4. q. 9. dub. 1. Quoad secundâ partem, loquendo de culpa in foro Cōscientiæ, intelligitur si homicidium subiequens in ipso opere, tanquam in causa fuerit voluntarium; ita vt opus illud ea etiam ratione debuerit caueri, ne sequeretur homicidium, adeoque potuerit ipsum homicidium ex opere subsecuturum aliquo modo præuideri, vt doceo loc cit. cum S. Thoma 1. 2. q. 83. a. 8. Alias peccatum erit quidem in ipso opere, quale fuisset, si homicidium non fuisset secutum, sed homicidij culpa idcirco non contrahetur, vt ex communi rectè docet Caietanus q. 64. a. 8. ex illo Augustini, asserentis Loth in culpa fuisse, non quantum ille incestus, sed quantum ebrietas præcedens meruit. De quo pluribus actum tom. 2. disp. 4. q. 3. dub. 3.

88 Sed speciatim dubitatur, an, & quomodo propter homicidium, casuale præsertim, incurratur irregularitas? Quod etsi quidem proprie ad materiam de censuris pertineat, breuiter tamen hoc loco propter S. Thomam explicandum est.

ASSERTIO I. Per homicidium ad sui, vel proximi, vel suarum, aut proximi rerum defensionem, cum moderamine inculpatae tutelæ, licite patratum non incurritur Irregularitas. Primum de sui defensione docet omnes; & patet ex Clementina de homicidio, etsi S. Thomas q. 64. a. 8. ad 3. iuris antiqui constitutioni inhærens, contrarium dixerit.

Posteriorem partem de defensione inculpata vitæ proximi, itemque suarum, aut proximi rerum, docent Petrus Nauarrus numero 417. Couarruias in cit. Clementin. part. 3. numero vlt. Valentia q. 8. punct. 7. Suarez tom. 4. disp. 46. sect. 2. n. 4. Lessius cap. 9. dub. 11. & alij: etsi Bannes hic q. 64. a. 8. ac plerique Iuristæ contrarium sentiant. Ratio est. Quia id nusquam iure expressum, vt videre est apud citatos. Et irregularitas, quæ extra casum publicæ iustitiæ ob homicidium contrahitur, non nisi ob culpam contrahitur, vt suo loco tom. 4. de Irregularit. pluribus dicitur.

89 **ASSERTIO II.** Si homicidium aliquod sit merè casuale, atque adeo in ratione homicidij prorsus inuoluntariū, & sine peccato, nec ex opere ob periculum homicidij specialiter prohibito consecutum, nulla

incur-